

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Берназюк І. М.
кандидат юридичних наук,
радник заступника Голови

*Національне агентство запобігання корупції
м. Київ, Україна*

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗДІЙСНЕННІ КОНТРОЛЮ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ СТРАТЕГІЧНИХ АКТІВ В УКРАЇНІ

Демократичні засади розвитку української держави потребують постійного розвитку форм участі громадськості в управлінні державними справами. Однією з таких форм є громадський контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень та органів місцевого самоврядування.

Науковцями громадський контроль визначається як певна діяльність з боку фізичних або юридичних осіб за органами державної влади та їх посадовими особами, на скільки вони виконують покладені на них завдання та в чий інтересах, з метою забезпечення дотримання ними нормативно-правових і соціальних норм щодо задоволення потреб та інтересів громадян, іноземних громадян та осіб без громадянства [1, с. 304].

Аналізуючи ідеї вчених щодо визначення поняття «громадський контроль», зарубіжні науковці виділяють такі основні підходи до його розуміння: 1) як вид контролю, здійснюваного громадянським суспільством, спрямованим на оцінку роботи державних органів усіх рівнів; 2) один з видів соціального контролю, що здійснюються громадянами та їх об'єднаннями, і є однією з форми реалізації демократії та способів залучення населення до здійснення державного управління; 3) незалежний і гарантований законом вид соціального контролю компетентних суб'єктів, спрямований на забезпечення режиму соціальної справедливості і легітимності в роботі органів влади [2, с. 60].

Громадський контроль здійснюється у різних формах, які визначені у Конституції України, законах України, Постанові Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [3].

При цьому основними формами громадського контролю за реалізацією стратегічних актів є: 1) участь у виборах – контроль виражається у необранні на новий строк на чергових або позачергових виборах політичної партії або окремого кандидата, які не виконали або виконали у неповному обсязі передвиборчу програму; 2) проведення громадської експертизи актів, які винесені на громадське обговорення, що дозволяє забезпечити врахування громадської

думки у процесі прийняття стратегічних актів та не допустити прийняття актів, у яких не враховані суспільні інтереси або інтереси окремих груп населення, або в яких містяться інші антигромадські рішення; 3) оскарження рішень, дій та бездіяльності суб'єктів владних повноважень у судовому або адміністративному порядку; 4) звернення до Уповноваженого з прав людини, Президента України або інших суб'єктів щодо захисту порушених прав або інтересів громадян, спричинених прийняттям або невиконанням відповідних актів суб'єктами владних повноважень та ін.

Наведені форми громадського контролю носять як правило попередній характер (що передує прийняттю акта) або спрямовані на оцінку кінцевого результату реалізації відповідного акта, але законодавство України майже не визначає форм поточного громадського контролю, що здійснюється у процесі виконання стратегічних актів. Крім того, громадський контроль в усіх формах не може бути здійснений без сприяння зі сторони суб'єктів владних повноважень. Тому доцільним є розширення законодавчо визначених форм громадського контролю за рахунок таких форм, як наприклад, консультативні референдуми, інститут висловлення недовіри суб'єкту владних повноважень та ініціювання дострокового припинення його повноважень на всеукраїнському референдумі, народна законодавча ініціатива та ін.

Зокрема, як зазначається у Рішенні Конституційного Суду України від 27 березня 2000 р. № 3-рп чинна Конституція України не передбачає інституту висловлення недовіри на всеукраїнському референдумі, в тому числі проголошеному за народною ініціативою, Верховній Раді України чи будь-яким іншим конституційним органам державної влади як можливої підстави дострокового припинення їх повноважень [4]. Однак, як показав аналіз, проведений у попередньому параграфі, консультативний референдум та референдум з приводу висловлення недовіри суб'єкту владних повноважень, передбачений конституціями багатьох європейських країн (Франції, Італії, Німеччини, Португалії та ін.). У зв'язку з цим подібний вид референдуму доцільно передбачити у Конституції України.

Таким чином, громадський контроль переважно здійснюється у формах, які визначають його попередній характер (що передує прийняттю акта) або спрямовані на оцінку кінцевого результату реалізації відповідного акта.

При цьому роль громадськості у здійсненні контролю за реалізацією стратегічних актів суб'єктів владних повноважень полягає у недопущенні обрання на новий строк політичних партій або окремих кандидатів, які не виконали або виконали не у повному обсязі передвиборчу програму, представлену на попередніх виборах, а також у забезпеченні урахування громадської думки у процесі прийняття стратегічних актів та недопущенні прийняття актів, у яких не враховані суспільні інтереси або інтереси окремих груп населення, або в яких містяться інші антигромадські рішення.

Для удосконалення громадського контролю за реалізацією стратегічних актів доцільно розширити законодавчо визначені форми громадського контролю за рахунок таких, як інститут висловлення недовіри суб'єкту владних пов-

новажень та ініціювання дострокового позбавлення його повноважень на всеукраїнському референдумі, народна законодавча ініціатива та ін.

Література:

1. Добровіцька К. Основні поняття та правове регулювання громадського контролю діяльності органів місцевого самоврядування / К. Добровіцька // Збірник наукових праць. «Ефективність державного управління». – 2015. – Вип. 43. – С. 303-308.
2. Evgeny I. Belousov About Participation of Institutes of Civil Society in Public Control over the Activities of Local Authorities / Evgeny I. Belousov, Roman V. Gornev, Tatiana N. Mikheeva // Review of European Studies. – 2015. – Vol. 7, No. 8. – p. 59-64.
3. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 103 і 108 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» (справа про всеукраїнський референдум за народною ініціативою): Рішення Конституційного Суду України від 27.03.2000 № 3-рп/2000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-00>.

Колдов Є. О.
студент III курсу

*Інститут підготовки кадрів для органів юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

КОНСТИТУЦІЙНА СКАРГА ЯК УМОВА КОНСТИТУЦІЙНОГО «ПРАВОВОГО РЕАЛІЗМУ» І СУДОВОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ

Правовій системі, і правовій науці зокрема, властива історичність, у тому сенсі, що право як соціальне явище тісно пов'язане зі своїм минулим. Нові правові теорії і концепції, а так само й їх практична реалізація у вигляді закріплення нових правових норм, формуванні юридичної практики тощо завжди постають як результат розвитку, продовження, вдосконалення, модернізації традиції, яка вже склалася. Тому при розгляді проблем впровадження інституту конституційної скарги в Україні слід звернутися до питання розвитку вітчизняної конституційно-правової доктрини у цій сфері. Це дозволить не лише зрозуміти перешкоди, які поки що не дозволяють зрушити процес інкорпорації